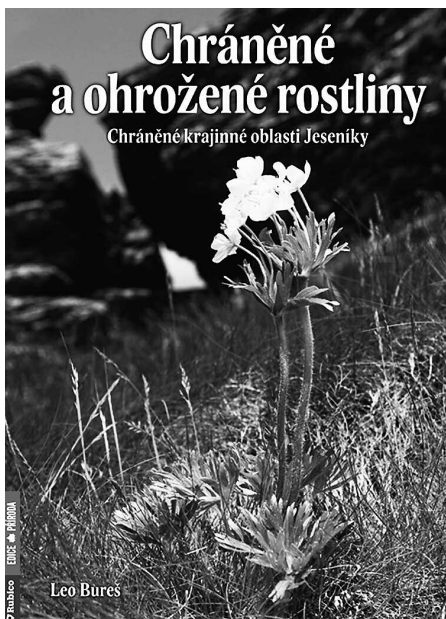

Leo Bureš: Chráněné a ohrožené rostliny CHKO Jeseníky

Chráněná krajinná oblast Jeseníky (vyhlášená v r. 1969) je rozlohou 740 km² čtvrtou největší CHKO v České republice. Území je všeobecně známo svým nejvyšším vrcholem Pradědem (1 492 m n. m.), zájemci o botaniku si nepochybně vybaví Velkou kotlinu v Hrubém Jeseníku, která patří mezi botanicky nejceněnější lokality střední Evropy, nebo vysokou koncentrací endemických druhů a poddruhů rostlin. Zejména vrcholové partie CHKO hostí velký počet vzácných a mizejících rostlinných druhů, jejichž představení široké odborné i laické veřejnosti je cílem publikace, pod kterou je podepsán Leo Bureš, bez nadsázky největší znalec zdejší květeny a vegetace.

Hned na úvod musím poznamenat, že jde o knihu nadmíru zdařilou. Na našem trhu najdeme botanické publikace vyznačující se kvalitním textem, u nichž však pokulhává obrazová dokumentace, i knihy vybavené líbivými fotografiemi, ovšem s textovou částí zatíženou množstvím chyb a nepřesností. Chráněné a ohrožené rostliny CHKO Jeseníky představují v tomto ohledu téměř výjimečný úkaz, neboť čtivý text plný informací zde doprovázejí snímky profesionální kvality.

Úvodní kapitoly se zabývají obecnými principy druhové ochrany rostlin (se zdůrazněním rizik záměrného posilování původních populací, které nelze smysluplně provádět bez důkladné znalosti biologie cílového druhu), nastiňují historický vývoj flóry a vegetace Hrubého Jeseníku a podrobně mapují výzkum jesenícké květeny, včetně představení nejvýznamnějších botanických nálezů. Následuje zdůvodnění výběru druhů pro Červený seznam cévnatých rostlin CHKO Jeseníky a přehled jednotlivých kategorií ohrožení.

Těžiště publikace tvoří detailní zpracování více než 350 ohrožených taxonů (druhů, poddruhů a kříženců) zdejší květeny. Pro každý z nich je uveden výstižný morfologický popis (nezřídka s upozorněním na podobné a snadno zaměnitelné druhy), ekologické nároky (obecné charakteristiky i specifika jeseníckých lokalit), rozšíření (celkové, v rámci ČR a podrobně v zájmovém území) a ohrožení (opět jak pro celou ČR, tak pro CHKO Jeseníky). Za cennou považují zejména stať o rozšíření, která shrnuje autorovy více než 40leté terénní zkušenosti, doplněné studiem herbářových sbírek a velkého množství literárních pramenů (od historických až po současné – jejich účtyhodný seznam je uveden v samostatné příloze). Oceňuji, že se autor

nevyhýbá ani „kritickým“ skupinám, jako jsou kontryhely (*Alchemilla*), jestřábníky (*Hieracium*) nebo pampelišky (*Taraxacum*), a diskutuje i mezidruhové křížence, díky čemuž se přehled jeseníckých vzácností stává skutečně vyčerpávající. Praktický dosah mají navrhované způsoby ochrany vybraných druhů (případně lokalit) – vždy jde o vhodný management podložený dlouhodobou praktickou zkušeností (orgány ochrany přírody by tyto návrhy měly vzít jako vodítko pro svou práci a snažit se o jejich uvedení v život).

Autor je v botanické obci znám jako vášnivý fotograf a na obrazové dokumentaci se tato erudice dobře pozná. Každý, kdo se někdy pokoušel fotografovat horské rostliny, si jistě vybaví, že zdejší podmínky nebývají právě ideální, ať už jde o všudypřítomný vítr, často zataženou oblohu nebo obtížnou přístupnost stanovišť. O to výjimečnější je, že se L. Burešovi během několika málo let (každý snímek je přesně datován a lokalizován, což zvyšuje jeho dokumentační hodnotu) podařilo nashromáždit soubor profesionálních fotografií prakticky všech zájmových druhů a jejich lokalit. Obtížné fotograficky dokumentovatelné i zcela nefotogenické druhy jsou zde zachyceny naprosto věrohodně, snímky jsou působivé po kompoziční stránce a zároveň mohou sloužit jako podklad pro snadnou determinaci vyobrazených druhů (to ocení zejména široká veřejnost).

Docela dlouho jsem přemýšlel, co bych osobně udělal jinak, nebo co mi v knize schází. A nenapadlo mne nic jiného než nepodstatné maličkosti typu chybějící mapy zájmového území, nebo pro „fajnšmekry“ grafické zobrazení topografických názvů částí Velké Kotliny (které jsou však lokalizovány pomocí GPS souřadnic v příloze).

Publikace Chráněné a ohrožené rostliny CHKO Jeseníky celkově nasadila svým následovníkům latku, na kterou nebudě jednoduché dosáhnout. Bezpochyby patří mezi to nejlepší, co se mi v domácí populárně naučné botanické literatuře během posledních několika let dostalo do rukou. Podle slov autora bylo posláním předkládané knihy podpořit zájem o rostliny a přírodní krásy vůbec – myslím, že pro naplnění tohoto cíle udělal skutečně maximum. Pokud tedy máte vztah k Jeseníkům, vzácným rostlinám nebo ochraně přírody obecně, neváhejte a uvedenou knihu si kupte. Odborně i fotograficky srovnatelné dílo zabývající se ochrannými významnými rostlinami určitého území, avšak svým významem důležité pro celou českou květenu, se určitě hned tak neobjeví.

**Nakladatelství Rubico, Olomouc 2013,
320 str. Cena 499 Kč**

Zájemci mohou publikaci (se slevou) získat přímo u autora na e-mailové adrese: leobures@seznam.cz.

1 Hořec jarní (*Gentiana verna*) se v minulosti vyskytoval na více místech v České republice, dnes roste jen na čtyřech lokalitách. Z nich tři leží v Hrubém Jeseníku. Foto L. Bureš